

مدل نقطه‌ی تغییر برای پایش پروفایل‌های پواسون در فاز ۲

سجاد عبدالالا جدیدی (دانشجوی کارشناسی ارشد)

پاسر صهیبی^{*} (استادیار)

دانشکده‌ی هنдрی صنایع، دانشگاه صنعتی خواجه نصیرالدین طوسی

در بعضی از کاربردهای کنترل فلزیند آماری، عملکرد فرایند یا کیفیت محصول به وسیله‌ی رابطه‌ی بین یک متغیر پاسخ و یک یا چند متغیر مستقل توصیف می‌شود که این رابطه را پروفایل می‌نامند. طی سال‌های اخیر پایش پروفایل برای مشخصه‌های کیفی و صفتی مانند برآورده، پواسون و چندجمله‌ای با استفاده از مدل‌های خطی تعمیم‌یافته^۱ مورد توجه محققین قرار گرفته است. نمودارهای کنترل مرسوم برای پایش پروفایل علی‌رغم قابلیت بسیار در تشخیص وضعیت فرایند، نسبت به تشخیص زمان واقعی ایجاد انحراف در فرایند، که به آن «نقطه‌ی تغییر» گفته می‌شود، از کارایی لازم برخوردار نیستند. هدف ما در این تحقیق استفاده از آزمون نسبت درست‌نمایی به منظور پایش و تخمین نقطه‌ی تغییر در پروفایل‌های پواسون در فاز ۲ کنترل فرایند آماری، و مقایسه‌ی این روش با روش تخمین بیشترین درست‌نمایی مبتنی بر به کارگیری نمودار کنترل^۲ برای پایش ضرایب پروفایل است.

sajjadat jedini@gmail.com
y_samimi@kntu.ac.ir

واژگان کلیدی: پایش پروفایل پواسون، مدل نقطه‌ی تغییر، الگوهای خطی تعمیم‌یافته، آزمون نسبت درست‌نمایی، فاز ۲ کنترل فرایند آماری.

۱. مقدمه

تعییم‌یافته‌ی گستته، رگرسیون پواسون است. پایش پروفایل‌های پواسون به دلایل چون کاربرد فراوان آن در صنعت و جدید بودن حوزه‌ی کاری به عنوان یک موضوع حائز اهمیت در زمینه‌ی پایش پروفایل‌ها مطرح است. معمولاً از نمودارهای کنترل چندمتغیره به منظور پایش این گونه پروفایل‌ها استفاده می‌شود. با توجه به این که زمان کشف تغییر توسط نمودارهای کنترل لزوماً متنطبق با زمان واقعی تغییر نیست استفاده از رویکردهای شناسایی نقطه‌ی تغییر که زمان واقعی تغییر را معلوم می‌کند، می‌تواند در کشف سریع تر و ساده‌تر انحرافات با دلیل مؤثر واقع شود.

در این تحقیق به منظور پایش پروفایل‌های پواسون در فاز ۲ پس از توسعه‌ی مدل نقطه‌ی تغییر براساس تابع درست‌نمایی، نمودارهای مبتنی بر آماره‌ی درست‌نمایی استاندارد شده ارائه شده است. در این روش علاوه بر امکان تشخیص وضعیت خارج از کنترل، امکان برآورد نقطه‌ی تغییر نیز به صورت همزمان فراهم می‌شود. ساختار ارائه‌ی مطالب در این مقاله بدین شکل است که در ادامه، در بخش دوم با هدف بررسی روش‌های موجود درخصوص شناسایی نقطه‌ی تغییر در پایش پروفایل‌ها، تحقیقات پیشین مرتب با موضوع مختصر معرفی می‌شود و سپس روش آزمون نسبت درست‌نمایی (LRT)^۳ و نمودار کنترل مربوط به آن معرفی می‌شود. در بخش چهارم عملکرد روش پیشنهادی با رویکرد پایش مرسوم مبتنی بر برآورد بیشترین درست‌نمایی (MLE) مورد مقایسه قرار گرفته است. و نهایتاً در قسمت پنجم جمع‌بندی و پیشنهاداتی برای توسعه‌ی مطالعه‌ی حاضر ارائه می‌شود.

کنترل فرایند آماری به عنوان شاخه‌ی از کنترل کیفیت آماری، مجموعه‌ی ابزاری است که در کنترل و کاهش پراکنندگی و درنتیجه بهبود کیفیت فرایندها کاربرد دارد. در تحقیقات پیشین و به طور کلی در اکثر کاربردهای مرسوم کنترل فرایند آماری، فرض بر این بوده که کیفیت محصول یا عملکرد فرایند را می‌توان به وسیله‌ی توزع یک یا چند مشخصه‌ی کیفی و به وسیله‌ی نمودارهای کنترل تک‌متغیره یا چندمتغیره کنترل کرد. در دهه‌ی گذشته محققینی همچون کنگ و آلباین^[۱] و وودال و همکاران^[۲] حوزه‌ی جدیدی را در کنترل فرایند آماری معرفی، و عنوان کردند که در برخی از واحدهای صنعتی و خدماتی، کیفیت محصول یا عملکرد فرایند به وسیله‌ی رابطه‌ی بین یک متغیر پاسخ و یک یا چند متغیر مستقل، بهتر توصیف می‌شود؛ آنها این رابطه را پروفایل می‌نامند. پروفایل‌ها براساس نوع رابطه‌ی بین متغیر پاسخ و متغیرهای مستقل به انواع مختلفی تقسیم می‌شود. بررسی‌های صورت گرفته در ادبیات موضوع نشان می‌دهد که پایش پروفایل‌های خطی به علت سادگی محاسبات، بخش قابل توجهی از تحقيقات صورت گرفته در حوزه‌ی پایش پروفایل‌ها را به خود اختصاص داده است.

الگوهای خطی تعمیم‌یافته الگوهای خطی خاصی هستند که با استفاده از تابع تبدیل مشخص به الگوهای خطی تبدیل می‌شوند. یکی از انواع الگوهای خطی

* نویسنده مسئول

تاریخ: دریافت ۹، ۱۳۹۳، ۱۲، / صلاحیه ۷، ۱۳۹۴، ۶، / پذیرش ۲۱، ۱۳۹۴، ۷.

۲. مروری بر مطالعات پیشین

پروفایل‌های پواسون در فاز ۲ استفاده می‌شود و نتایج شبیه‌سازی و عملکرد روش پیشنهادی با روش MLE شرفی و همکاران^[۱۸] مقایسه می‌شود.

۳. معرفی مدل

۱.۳. مدل رگرسیون پواسون

در مکنترل فرایند آماری، توزیع پواسون مطابق مرسوم به منظور مدل کردن تعداد نقص در یک واحد بازرسی مشخص به کار می‌رود. در این تحقیق شرایطی بررسی می‌شود که طی آن، ارزش انتظاری متغیر پاسخ از طریق مدل رگرسیون پواسون با مجموعه‌یی از متغیرهای مستقل قابل توضیح است. مدل رگرسیون پواسون زیرمجموعه‌یی از مدل‌های خطی تعیین‌بافته است. مایرز و همکاران^[۱۹] مدل رگرسیون پواسون را چنین بیان کردند:

$$\log(\lambda_i) = \beta_0 + \beta_1 x_{i1} + \beta_2 x_{i2} + \dots + \beta_p x_{ip} \quad (1)$$

که در آن $y_i \sim \text{Poisson}(\lambda_i)$ بردار ضرایب مدل است و $(\beta_0, \beta_1, \dots, \beta_p)$ رابطه‌ی i را می‌توان چنین نوشت:

$$\lambda_i = \exp(\eta_i) = \exp(\mathbf{x}_i^T \boldsymbol{\beta}) = \exp\left(\sum_{k=1}^p \beta_k x_{ik}\right) \quad (2)$$

آلبرت و اندرسون^[۲۰] برای تخمین بردار پارامترهای مدل پواسون ($\boldsymbol{\beta}$) ابتدا تابع احتمال توان را محاسبه می‌کنند:

$$L(\boldsymbol{\lambda}, \mathbf{y}) = \prod_{i=1}^n \left[e^{-\lambda_i} \frac{\lambda_i^{y_i}}{y_i!} \right] = e^{-\sum_{i=1}^n \lambda_i} \frac{\prod_{i=1}^n \lambda_i^{y_i}}{\prod_{i=1}^n y_i!} \quad (3)$$

$$\boldsymbol{\lambda} = (\lambda_1, \lambda_2, \dots, \lambda_n)^T, \mathbf{y} = (y_1, y_2, \dots, y_n)^T \quad (4)$$

با گرفتن لگاریتم از معادلات ۳ و ۴ و استفاده از رابطه‌ی ۲ خواهیم داشت:

$$l(\boldsymbol{\lambda}, \mathbf{y}) = -\sum_{i=1}^n \exp(x_i^T \boldsymbol{\beta}) + \sum_{i=1}^n y_i \ln(\exp(x_i^T \boldsymbol{\beta})) - \sum_{i=1}^n \ln(y_i!) \quad (5)$$

کولاگ و نلدر^[۲۱] بیان کردند که با مشتق گرفتن از رابطه‌ی ۵ نسبت به $\boldsymbol{\beta}$ و استفاده از روش حداقل مربعات وزنی تکارشونده، پارامترهای رگرسیون پواسون چنین برآورد می‌شوند:

$$\hat{\boldsymbol{\beta}} = (\mathbf{X}^T \hat{\mathbf{W}} \mathbf{X})^{-1} \mathbf{X}^T \hat{\mathbf{W}} \mathbf{q} \quad (6)$$

که در آن $\mathbf{X} = (\mathbf{x}_1, \mathbf{x}_2, \dots, \mathbf{x}_n)^T$ ماتریس $p \times n$ و

$$\hat{\mathbf{W}} = \text{diag} [\hat{\lambda}_1, \hat{\lambda}_2, \dots, \hat{\lambda}_n]$$

ماتریس قطری $n \times n$ است و $(\mathbf{y} - \hat{\boldsymbol{\mu}})^T (\mathbf{y} - \hat{\boldsymbol{\mu}}) = \hat{\mathbf{w}}^T \hat{\mathbf{w}}$. روند تکرار مطابق شکل ۱ است.

کولاگ و نلدر ثابت کردند هنگامی که n بزرگ است، $\hat{\boldsymbol{\beta}}$ دارای توزیع نرمال p بعدی به صورت $(\hat{\boldsymbol{\beta}}, \sum N_p(\boldsymbol{\beta}))$ است به طوری که:

$$\sum = (\mathbf{X}^T \mathbf{W} \mathbf{X})^{-1} \quad (7)$$

در بسیاری از واحدهای صنعتی و خدماتی، کیفیت محصول یا عملکرد فرایند به سیله‌ی رابطه‌ی بین یک متغیر پاسخ و یک یا چند متغیر مستقل، بهتر توصیف می‌شود که به این رابطه پروفایل می‌گویند. بسیاری از کاربرد پروفایل‌ها در صنعت توسط محققینی چو مستک و همکاران^[۲۲]، کنگ و آلباین^[۲۳]، محمود و وداد^[۲۴] و امیری و همکاران^[۲۵] نشان داده شده است. روش‌های مختلفی برای پایش انواع پروفایل‌ها در فاز ۱ و ۲ توسعه داده شده است. در فاز ۱ از گذشته، مجموعه‌یی از داده‌ها در دسترس است. اهداف فاز ۱ به دست آوردن اطلاعات درمورد پراکنده‌ی فرایند در طول زمان، ارزیابی پایداری فرایند و برآورد پارامترهای مدل است. هدف از فاز ۲، کشف سریع شیفت و روند در پارامترهای مدل براساس نمودار کنترل طراحی شده در فاز ۱ است. به عبارت دیگر، در این فاز پارامترهای مدل معلوم‌اند و هدف اصلی این فاز آزمون فرض برای پارامترهای مدل با مقادیر برآورده شده از فاز ۱ است. محققین بسیاری مانند کنگ و آلباین^[۲۶]، کیم و همکاران^[۲۷]، محمود و همکاران^[۲۸]، زو و همکاران^[۲۹]، سقابی و همکاران^[۳۰] و زانگ و همکاران^[۳۱] پایش پروفایل‌های غیرخطی و ساده را به تفکیک فاز ۱ و ۲ بررسی کردند. روش‌هایی برای پروفایل‌های غیرخطی و مدل‌های پیچیده‌تر نیز توسط محققین دیگر بیان شد. همه‌ی محققین فوق الذکر متغیر پاسخ را پیوسته فرض کردند اما در بسیاری از کاربردهای صنعتی متغیر پاسخ گستته است. پروفایل‌هایی که دارای متغیر پاسخ گستته‌اند زیرمجموعه‌یی از مدل‌های خطی تعیین‌یافته هستند که توجه کمتری به آنها شده است. محققین پایش پروفایل‌های بازیزی در فاز ۱ را بررسی^[۳۰] و نمودارهای کنترل T^2 مختلفی برای پایش پروفایل‌های لجستیک ارائه دادند. شانگ و همکاران^[۳۱] مدل کنترل براساس EWMA-GLM را برای بیان رابطه بین متغیر پاسخ بازیزی و متغیرهای تشریحی تصادفی در فاز ۲ بیان کردند.

زمان کشف تغییر توسط نمودارهای کنترل لزوماً منطبق با زمان واقعی تغییر نیست. استفاده از رویکردهای شناسایی نقطه‌ی تغییر که زمان واقعی تغییر را معلوم می‌کند، می‌تواند در کشف سریع‌تر و ساده‌تر انحرافات با دلیل مؤثر واقع شود. انواع تغییرات را می‌توان به صورت تغییر پله‌یی، تغییر پله‌یی چندگانه، تغییر با روند خطی و تغییر مونوتونیک دسته‌بندی کرد. برای یافتن زمان واقعی تغییر محققین روش‌های مختلفی نظری EWMA^[۳۲]، CUSUM^[۳۳] و MLE^[۳۴] روش‌های هوشمند (شبکه‌ی عصبی، درخت تصمیم و خوشه‌بندی) ارائه کردند. ساموئل و همکاران^[۳۵] از روش MLE در نمودارهای کنترل مختلف برای یافتن زمان واقعی تغییر پله‌یی در فرایند استفاده کردند. پری و پیگناتیلو^[۳۶] تغییر با روند خطی در میانگین فراشدهای پواسون و نرمال را بررسی کردند. پیگناتیلو و ساموئل^[۳۷] و پری و پیگناتیلو^[۳۸] نشان دادند که عملکرد MLE در شناسایی نقطه‌ی تغییر فرایندهای پواسون و نرمال از تخمین‌های EWMA و CUSUM بهتر است.

محمد و همکاران^[۳۹] و زو و همکاران^[۴۰] از آماره نسبت درست‌نمایی برای تخمین نقطه‌ی تغییر در پروفایل‌های خطی ساده در فاز ۱ و ۲ استفاده کردند. خادم زاده و همکاران^[۴۱] همین روش را برای تخمین نقطه‌ی تغییر پروفایل‌های خطی چندگانه تحت تغییر پله‌یی در فاز ۱ به کار برندند. شرفی و همکاران^[۴۲] روش MLE را برای شناسایی نقطه‌ی تغییر پله‌یی در فاز ۲ به منظور پایش پروفایل‌های بازیزی مطرح کردند. شرفی و همکاران^[۴۳] روش MLE را برای شناسایی نقطه‌ی تغییر پله‌یی در فاز ۲ به منظور پایش پروفایل‌های پواسون مطرح کردند.

در این مقاله از آماره‌ی نسبت درست‌نمایی برای تخمین نقطه‌ی تغییر در

ملگاریتم تابع درست‌نمایی پروفایل پواسون عبارت است از:

$$\begin{aligned} \ln(\tau, \beta_\vee | \mathbf{y}) = & - \sum_{j=1}^{\tau} \sum_{i=1}^n \exp(\mathbf{x}_i^\top \boldsymbol{\beta}_+) - \sum_{j=\tau+1}^K \sum_{i=1}^n \exp(\mathbf{x}_i^\top \boldsymbol{\beta}_-) \\ & + \sum_{j=1}^{\tau} \sum_{i=1}^n y_{ij} \mathbf{x}_i^\top \boldsymbol{\beta}_+ - \sum_{j=\tau+1}^K \sum_{i=1}^n y_{ij} \mathbf{x}_i^\top \boldsymbol{\beta}_-, \quad (12) \end{aligned}$$

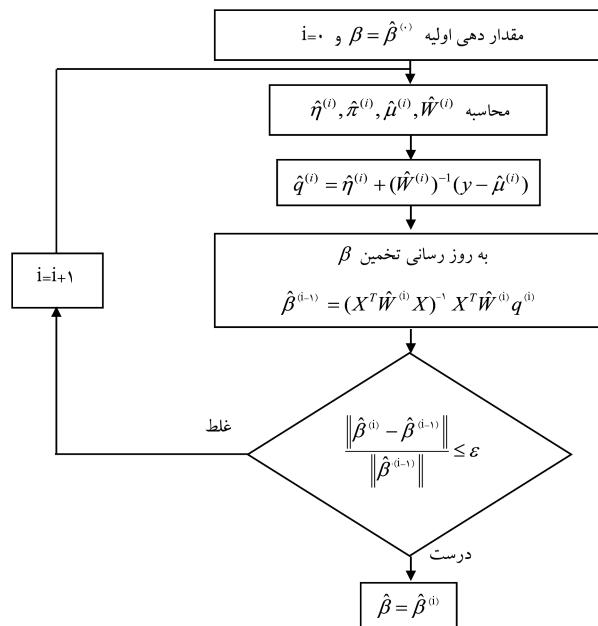
از رابطه‌ی ۱۲ نسبت به β_1 مشتق می‌گيريم:

$$\frac{\partial \ln(\tau, \beta_\backslash | y)}{\partial \beta_\backslash} = - \sum_{j=\tau+1}^K \sum_{i=1}^n x_i e^{\mathbf{x}_i^\top \beta_\backslash} + \sum_{j=\tau+1}^K \sum_{i=1}^n y_{ij} \mathbf{x}_i = 0. \quad (14)$$

نتیجہ میں شود:

$$\mathbf{x}_i^T \hat{\boldsymbol{\beta}}_v = \ln \left[\sum_{j=\tau+1}^K \frac{y_{ij}}{K-\tau} \right], \quad i = 1, 2, \dots, n \quad (\text{Eq. 14})$$

با جایگذاری این رابطه در رابطه‌ی ۱۲، نقطه‌ی تغییر پروفایل پواسون با روش MLE چنین به دست می‌آید:

شکل ۱. روند تخمین پارامترهای رگرسیون پواسون.^[۸]

۲.۳. تخمین نقطه‌ی تغییر بار روش MLE

شرفتی و همکاران [۱۸] توزیع پروفایل پواسون را به صورت رابطه‌ی ۸ تعریف کردند:

$$f(y_{ij}) = e^{-\exp(\mathbf{x}_i^T \boldsymbol{\beta}_+)} \frac{(\exp(\mathbf{x}_i^T \boldsymbol{\beta}_+))^{y_{ij}}}{y_{ij}!}, \quad i = 1, \dots, n, \\ j = 1, \dots, K \quad (\text{A})$$

و شیفت در بارگاههای آن را به صورت رانطه‌ی ۹ در نظر گرفته‌ند:

$$\beta_v = \beta_c + \Delta \quad (4)$$

در روابط بالا y_i متغیر پاسخ با توزیع پواسون، x_i متغیر مستقل، Δ بردار ثابت شیفت برحسب انحراف معیار پارامتر و β بردار پارامترهای مدل تحت کنتل و β_1 بردار پارامترهای مدل خارج از کنتل است که چنین تعریف می‌شوند:

$$\begin{cases} \beta = \beta_*, & j = 1, 2, \dots, \tau \\ \beta = \beta_*, & j = \tau + 1, \dots, K \end{cases} \quad (\textcircled{1})$$

در مدل رگرسیون پواسون، n مجموعه‌ی آزمایشی مستقل با p متغیر پیش‌بینی در هر مجموعه وجود دارد که به صورت $(l, x_{i1}, x_{i2}, \dots, x_{ip}) = \mathbf{x}_i$ نشان داده می‌شود. تابع درست‌نمای، $\pi(\mathbf{x}_i)$ ، پواسون به صورت زیر است:

۳. باش، بوفایل، بواسون و تخمین نقطه‌ی تغییر لاروش آزمون

نیت درست نمایه

در این روش همزمان با توسعه‌ی مدل نقطه‌ی تغییر براساس آزمون نسبت درست‌نمایی، یک نمودار کنترل براساس آماره‌ی نسبت درست‌نمایی استاندارد شده در فاز ۲ کنترل فرآیند آماری ایجاد می‌شود. در نمودار کنترل پیشنهادی با افزوده شدن هر پروفایل، به روز رسانی، پرآوردهای یووفاپل و پرسی، شرایط خارج از کنترل به صورت همزمان

$$L(\tau, \beta_\backslash | \mathbf{y}) = \frac{\prod_{j=1}^{\tau} \prod_{i=1}^n y_{ij}!}{\prod_{j=\tau+1}^K \prod_{i=1}^n y_{ij}!} \left[\exp(\mathbf{x}_1^\top \beta_\cdot) \right]^{\sum_{i=1}^n y_{1i}} \left[\exp(\mathbf{x}_2^\top \beta_\cdot) \right]^{\sum_{i=1}^n y_{2i}} \cdots \left[\exp(\mathbf{x}_K^\top \beta_\cdot) \right]^{\sum_{i=1}^n y_{Ki}}$$

به منظور خشی کردن اثر امیدهای نابرابر، در این مقاله مطابق مطالعات پیشین^[۷] به منظور ایجاد نمودار کنترل از آماره‌ی نسبت درست نمایی استاندارد استفاده شده که در رابطه‌ی ۲۳ نشان داده شده است.

$$slr_{K,\tau} = \frac{lr_{K,\tau} - E(lr_{K,\tau})}{\text{var}(lr_{K,\tau})}, \quad \tau = 1, 2, \dots, K-1 \quad (23)$$

امید ریاضی و انحراف معیار آماره_۷ $lr_{K,\tau}$ با تکرارهای شبیه‌سازی و میانگین‌گیری به دست می‌آیدن که نحوه محاسبه‌ی آنها در بخش چهارم نوشتار حاضر به طور کامل شرح داده شده است.

۴. پس از محاسبه‌ی آماره‌های نسبت درست نمایی استاندارد شده، در مرحله‌ی بعد بیشینه‌ی آنها از پروفایل اول تا هر پروفایل که افزوده می‌شود محاسبه شده و به عنوان آماره‌ی نمودار کنترل پیشنهادی که پس از این در این مقاله تحت عنوان نمودار کنترل LRT از آن یاد می‌شود مورد استفاده قرار می‌گیرد. نحوه محاسبه‌ی این آماره در رابطه‌ی ۲۴ نشان داده شده است. شایان ذکر است بیشینه‌ی آماره‌های نسبت درست نمایی با هر بار افزوده شدن پروفایل جدید از پروفایل اول تا آخرین پروفایل، مقدار بیشینه را محاسبه، و لحاظ می‌کند؛ در واقع مقدار آن با افزوده شدن هر پروفایل جدید به روز رسانی می‌شود.

$$slr_{\max} = \max_{1 \leq \tau < K} slr_{K,\tau} \quad (24)$$

۵. حد بالای نمودار کنترل با استفاده از شبیه‌سازی محاسبه می‌شود که شرح کامل آن در مثال عددی بخش چهارم ملاحظه خواهد شد. چنانچه بیشینه‌ی آماره‌ی نسبت درست نمایی از مقدار حد بالای کنترل تجاوز کند هشدار خارج از کنترل دریافت می‌شود و در صورتی که مقدار فوق کمتر باشد، فرایند پایش ادامه پیدا می‌کند و پروفایل بعدی افزوده شده و پس از به روز رسانی روابط ۱۸ تا ۲۴ آماره‌ی نسبت درست نمایی مجدداً محاسبه شده و با حد بالای کنترل مقایسه می‌شود.

۶. به محض مشاهده‌ی هشدار خارج از کنترل، پروفایل که آماره‌ی نسبت درست نمایی استاندارد شده‌ی آن در فاصله‌ی پروفایل اول تا پروفایل که هشدار خارج از کنترل از آن گرفته شده، بیشترین مقدار را دارد، برآورد نقطه‌ی تغییر را به دست می‌دهد که رابطه‌ی آن عبارت است از:

$$\hat{\tau} = \arg \max_{1 \leq \tau < K} slr_{K,\tau} \quad (25)$$

که در آن مقصود از K شماره پروفایل است که در نمودار کنترل LRT، هشدار خارج از کنترل مشاهده شده است. نکته‌ی حائز اهمیت در این رویکرد آن است که با افزوده شدن هر پروفایل جدید، هم زمان با بررسی شرایط خارج از کنترل، نقطه‌ی تغییر نیز تخمین زده می‌شود، به عبارت دیگر به محض دریافت هشدار خارج از کنترل مقدار برآورد نقطه‌ی تغییر نیز اعلام می‌شود. در پایان این بخش، فلوچارتی از مراحل طی شده در روش LRT در شکل ۲ ارائه می‌شود.

۴. ارزیابی عملکرد مدل پیشنهادی

۴.۱. مثال انتخابی

مثال منتخب برای پایش پروفایل‌های پواسون در این مقاله از یکی از مطالعات پیشین^[۱۸] انتخاب شده است، بدان علت که نتایج شبیه‌سازی نمودار LRT پیشنهادی در

انجام می‌شود و نیازی نیست که ابتدا شرایط خارج از کنترل بررسی شود و سپس به تخمین نقطه‌ی تغییر پرداخته شود. به منظور محاسبه‌ی حد بالای کنترل نمودار فوق از شبیه‌سازی براساس متوسط طول دنباله^۹ استفاده شده است که در بخش بعد به شرح کامل آن پرداخته می‌شود. این روش پیشنهادی در گام‌های زیر اجرایی می‌شود:

۱. مدل نقطه‌ی تغییر براساس آزمون نسبت درست نمایی مطابق رابطه‌ی ۱۸ تعریف می‌شود:

$$y_{ij} = \begin{cases} e^{-\exp(\mathbf{x}_i^T \boldsymbol{\beta}_0)} \frac{(\exp(\mathbf{x}_i^T \boldsymbol{\beta}_0))^{y_{ij}}}{y_{ij}!}, & i = 1, \dots, n, \quad j = 1, \dots, \tau \\ e^{-\exp(\mathbf{x}_i^T \boldsymbol{\beta}_1)} \frac{(\exp(\mathbf{x}_i^T \boldsymbol{\beta}_1))^{y_{ij}}}{y_{ij}!}, & i = 1, \dots, n, \quad j = \tau + 1, \dots, K \end{cases} \quad (18)$$

که در آن τ عبارت است از نقطه‌ی تغییر و $\boldsymbol{\beta}_0, \boldsymbol{\beta}_1$ بردار پارامترهای رگرسیون پواسون در حالت تحت کنترل و خارج از کنترل هستند.

۲. به منظور تعیین زمان وقوع نقطه‌ی تغییر در τ آزمون نسبت درست نمایی برای آزمون فرض صفر و فرض مقابل آن مطابق رابطه‌ی ۱۹ تعریف می‌شود.

$$\begin{cases} H_0 : \boldsymbol{\beta}_1 = \boldsymbol{\beta}_0 \\ H_1 : \boldsymbol{\beta}_1 \neq \boldsymbol{\beta}_0 \end{cases} \quad (19)$$

ایده‌ی اصلی استفاده از آزمون نسبت درست نمایی، جایگزین کردن توابع $\boldsymbol{\beta}_0, \boldsymbol{\beta}_1$ با برآورده شده‌هایشان است. آماره‌ی نسبت درست نمایی که در این روش پیشنهادی مورد استفاده قرار گرفته در رابطه‌ی ۲۰ نشان داده شده است:

$$lr_{K,\tau} = -2(l_0 - l_1), \quad \tau = 1, 2, \dots, K-1 \quad (20)$$

که در آن l_0 و l_1 به ترتیب لگاریتم تابع درست نمایی در شرایط تحت کنترل و خارج از کنترل هستند که نحوه محاسبه‌ی آنها عبارت است از:

$$l_0(K, \tau) = - \sum_{j=1}^K \sum_{i=1}^n \exp(\mathbf{x}_i^T \boldsymbol{\beta}_0) + \sum_{j=1}^K \sum_{i=1}^n y_{ij} \mathbf{x}_i^T \boldsymbol{\beta}_0 - \sum_{j=1}^K \sum_{i=1}^n \log(y_{ij}!) \quad (21)$$

$$l_1(K, \tau) = - \sum_{j=1}^\tau \sum_{i=1}^n \exp(\mathbf{x}_i^T \boldsymbol{\beta}_0) - \sum_{j=\tau+1}^K \sum_{i=1}^n \exp(\mathbf{x}_i^T \hat{\boldsymbol{\beta}}_1) + \sum_{j=1}^\tau \sum_{i=1}^n y_{ij} \mathbf{x}_i^T \boldsymbol{\beta}_0 + \sum_{j=\tau+1}^K \sum_{i=1}^n y_{ij} \mathbf{x}_i^T \hat{\boldsymbol{\beta}}_1 - \sum_{j=1}^\tau \sum_{i=1}^n \log(y_{ij}!) \quad (22)$$

در این روابط $\boldsymbol{\beta}_0$ تخمین بردار پروفایل‌های تحت کنترل است که از فاز I به دست می‌آید؛ $\hat{\boldsymbol{\beta}}_1$ تخمین K پارامتر τ پروفایل جدید در فاز ۲ کنترل فرایند آماری به روز رسانی می‌شود؛ K شدن هر پروفایل جدید در فاز ۲ کنترل فرایند آماری به روز رسانی می‌شود؛ تعداد پروفایل‌ها در فاز ۲ و τ نقطه‌ی تغییر است.

۳. پس از محاسبه‌ی آماره‌ی نسبت درست نمایی، نمودار کنترل براساس این آماره ایجاد می‌شود. اما از آنجا که امید ریاضی آماره_۷ $lr_{K,\tau}$ به مقدار τ بستگی دارد،

فرض می‌کنیم که حالت خارج از کنترل زمانی رخ می‌دهد که شیفت در پارامترهای فرایند مطابق رابطه‌ی 29 رخ بدهد:

$$\hat{\beta} = \beta_0 + \Delta, \quad \Delta = (\delta_1 \sigma_1, \delta_2 \sigma_2)^T, \quad ncp = \Delta^T \sum_{i=1}^{n-1} \Delta \quad (29)$$

در این مثال فرض شده است که نقطه‌ی تغییر، پروفایل 550 ام است. شرفی و همکاران^[۱۸] با استفاده از شبیه‌سازی مونت‌کارلو و تکرار 10000 مرتبه شبیه‌سازی، نتایج تخمین نقطه‌ی تغییر با روش MLE را با اعمال شیفت‌های مختلف در پارامترهای فرایند به دست می‌آورند.

۲.۴. شبیه‌سازی روش پیشنهادی

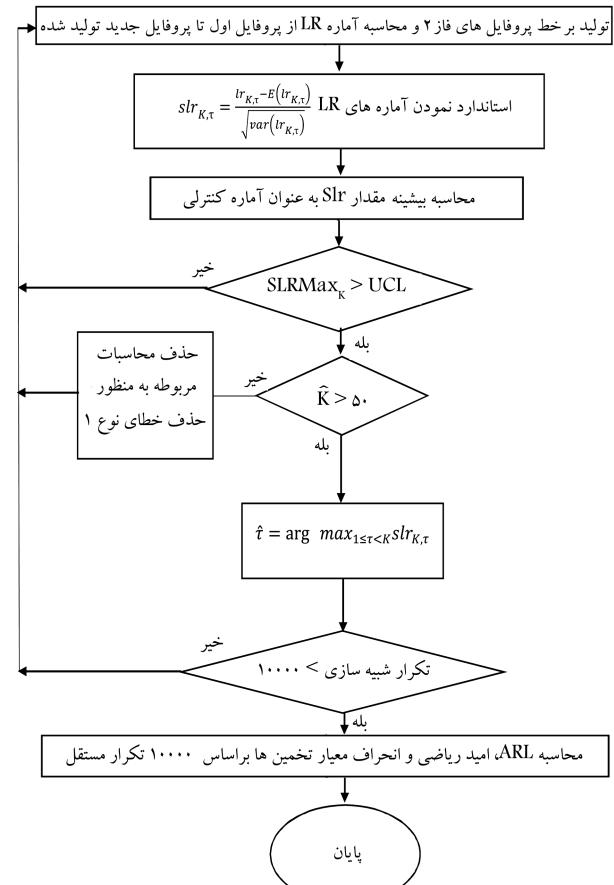
چنان‌که پیش‌تر شرح داده شد، روش پیشنهادی همزمان با کشف شیفت قادر است تخمین نقطه‌ی تغییر را نیز شناسایی کند. در این روش که روابط ریاضی آن به طور کامل در بخش سوم شرح داده شد، به علت حجم بالای محاسبات و طولانی بودن زمان اجرای برنامه‌ها، شبیه‌سازی‌های تنها براساس تولید 500 پروفایل در فاز 2 صورت گرفته است. در این بخش ابتدا نحوه استانداردسازی آماره‌ی کنترل و تعیین حد بالای کنترل در روش دوم تعیین، و سپس عملکرد نمودار LRT بررسی و ارزیابی می‌شود.

۱.۲.۴. استانداردسازی آماره‌ی کنترل

در مدل نقطه‌ی تغییر پس از محاسبه‌ی آماره‌ی نسبت درست‌نمایی، به منظور رفع مشکل ناهسنایی امید ریاضی واریانس، از آماره‌ی نسبت درست‌نمایی استاندارد شده در رابطه‌ی 23 استفاده می‌شود. آنچه در این قسمت مورد بررسی قرار می‌گیرد نحوه محاسبه‌ی امید ریاضی و انحراف معیار آماره‌های نسبت درست‌نمایی (LR) (LR) به ازای 500 پروفایل مذکور است که طی شبیه‌سازی مجزایی انجام شده است. نحوه شبیه‌سازی چنان است که در 10000 تکرار مستقل ابتدا به ازای همه 500 پروفایل، آماره‌های LR محاسبه شده و نتایج در قالب یک ماتریس پایین‌مثلثی به ابعاد 499×500 ذخیره می‌شود. سپس امید ریاضی و انحراف معیار آماره‌های فوق محاسبه، و در قالب یک ماتریس پایین‌مثلثی به ابعاد 500×499 ثبت می‌شود.

۲.۲.۴. تعیین حد بالای کنترل

به منظور محاسبه‌ی حد بالای کنترل در این روش، از شبیه‌سازی براساس شاخص متوسط طول دنباله‌ی تحت کنترل بهره گرفته شده است. با فرضیات در نظر گرفته شده در این پژوهش و اجرای 50 تکرار مستقل شبیه‌سازی، حد بالای کنترل باید به نحوی تعیین شود که مقدار شاخص برابر با 200 به دست آید که این مهمن از طریق آزمون و خطای حاصل می‌شود. برای این منظور با درنظر گرفتن مقدار مشخصی برای حد بالای کنترل، متوسط طول دنباله در 50 تکرار مستقل محاسبه می‌شود. با توجه به انحراف مقدار به دست آمده برای شاخص فوق (نسبت به عدد 200)، مقدار جدیدی برای حد بالای کنترل در نظر گرفته و مجددًا مقدار شاخص محاسبه می‌شود. این روش تا جایی ادامه می‌یابد که مقدار متوسط طول دنباله به ازای عدد بالای کنترل با استفاده از روش فوق برای حد بالای کنترل برابر 200 شود. در این مقاله مقدار حد بالای کنترل با استفاده از روش فرقه برای پروفایل‌های پواسون به دست آمده است. علمت این که مقدار شاخص برابر با 200 در نظر گرفته شده این است که روش MLE شرفی و همکاران^[۱۸] با روش پیشنهادی در این مقاله قبل مقایسه باشد.

شکل ۲. فلوچارت روش پیشنهادی LRT

نوشتار حاضر با روش MLE بیان شده در آن مطالعه قابل مقایسه است. با توجه به معروفی رابطه‌ی پروفایل‌های پواسون در قسمت قبل، تابع پیوندی در این مثال عبارت است از:

$$g(\lambda_i) = \beta_0 + \beta_1 x_i, \quad i = 1, 2, \dots, n \quad (26)$$

که در آن β_0 عرض از مبدأ و β_1 شبیه تابع رگرسیون است که به صورت $(\beta_0, \beta_1) = X^T \beta$ نشان داده می‌شود. ماتریس X نیز چنین تعریف می‌شود:

$$X^T = \begin{pmatrix} 1 & 1 & \dots & 1 \\ \log(1) & \log(2) & \dots & \log(9) \end{pmatrix} \quad (27)$$

در پایان فاز 1 ، وقتی که فرایند در کنترل است بردار پارامترهای فرایند به صورت $(\beta_0, \beta_1) = \beta$ است. ماتریس واریانس - کواریانس پارامترهای رگرسیونی در فاز 2 عبارت است از:

$$\sum = (X^T W X)^{-1} = \begin{pmatrix} \sigma_1^2 & \rho \sigma_1 \sigma_2 \\ \rho \sigma_1 \sigma_2 & \sigma_2^2 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} ,077887 & ,04022 \\ ,04022 & ,02170 \end{pmatrix} \quad (28)$$

$se(\bar{\tau})$	$\bar{\tau}$	E(K)	(δ_1, δ_2)	ncp
۲/۱۵	۵۰/۷۲	۱۴۹/۴	(۰/۱, ۰/۱)	۲/۰۸
۱/۲۷	۵۰/۵۲	۸۰/۰۹	(۰/۲, ۰/۲)	۳/۷
۱/۰۲	۵۰/۴۴	۷۹/۰۲	(۰/۱, ۰/۳)	۳/۷۲
۰/۷۳	۴۹/۶۷	۶۱/۰۱	(۰/۳, ۰/۲)	۵/۷۸
۰/۶۹	۵۰/۲۵	۶۱/۱	(۰/۴, ۰/۱)	۵/۸
۰/۷۹	۵۰/۲۲	۵۹/۷۸	(۰/۰/۰)	۵/۸۵
۰/۶۱	۴۹/۸۲	۵۵/۱	(۰/۳, ۰/۳)	۸/۳۲
۰/۵۹	۵۰/۰۷	۵۵/۱۲	(۰/۲, ۰/۴)	۸/۳۴
۰/۶۳	۵۰/۰۸	۵۲/۶۳	(۰/۳۵, ۰/۳۵)	۱۱/۳۳
۰/۲۵	۵۰/۰۲	۵۱/۶۹	(۰/۴, ۰/۴)	۱۴/۸
۰/۲۴	۴۹/۹۸	۵۱/۷۱	(۰/۳, ۰/۵)	۱۴/۸۱
۰/۲۱	۴۹/۹۴	۵۱/۱۲	(۰/۵, ۰/۵)	۲۳/۱۳
۰/۱۶	۴۹/۹۸	۵۱/۱۱	(۱, ۰)	۲۳/۳۸
۰/۱۹	۴۹/۹۵	۵۱/۱	(۰, ۱)	۲۳/۳۸
۰/۱۹	۴۹/۹۶	۵۱/۰۱	(۰/۶, ۰/۶)	۲۳/۳۱

جدول ۲. نتایج ۱۰۰۰۰ مرتبه تکرار شبیه‌سازی روش LRT پیشنهادی $\tau = ۵۰$

$se(\bar{\tau})$	$\bar{\tau}$	E(K)	(δ_1, δ_2)	ncp
۱/۷۲	۴۹/۵۵	۶۱/۶۵	(۰/۱, ۰/۱)	۲/۰۸
۱/۱۲	۴۹/۷۱	۵۳/۸۴	(۰/۲, ۰/۲)	۳/۷
۰/۹۷	۴۹/۷۷	۵۳/۸۰	(۰/۱, ۰/۳)	۳/۷۲
۰/۶۳	۴۹/۷۳	۵۲/۵۱	(۰/۳, ۰/۲)	۵/۷۸
۰/۴۶	۴۹/۶۴	۵۲/۵۶	(۰/۴, ۰/۱)	۵/۸
۰/۵۶	۴۹/۹۹	۵۴/۲۲	(۰, ۰/۵)	۵/۸۵
۰/۴۴	۴۹/۹۴	۵۳/۸۸	(۰/۳, ۰/۳)	۸/۳۲
۰/۴۲	۴۹/۹۷	۵۲/۹۷	(۰/۲, ۰/۴)	۸/۳۴
۰/۳۸	۴۹/۹۸	۵۱/۳۲	(۰/۳۵, ۰/۳۵)	۱۱/۳۳
۰/۰۲	۵۰/۰۰	۵۱/۰۰	(۰/۴, ۰/۴)	۱۴/۸
۰/۰۰	۵۰/۰۰	۵۱/۰۰	(۰/۳, ۰/۵)	۱۴/۸۱
۰/۰۰	۵۰/۰۰	۵۱/۰۰	(۰/۵, ۰/۵)	۲۳/۱۳
۰/۰۲	۴۹/۹۹	۵۱/۰۱	(۱, ۰)	۲۳/۳۸
۰/۰۰	۵۰/۰۰	۵۱/۰۰	(۰, ۱)	۲۳/۳۸
۰/۰۰	۵۰/۰۰	۵۱/۰۰	(۰/۶, ۰/۶)	۲۳/۳۱

۵. نتیجه‌گیری

در این مقاله از روش آزمون نسبت درست‌نمایی به‌منظور پایش و شناسایی نقطه‌ی تغییر پروفایل‌های پواسون در فاز ۲ استفاده شد و عملکرد این روش با روش ترکیبی از پایش با استفاده از نمودار کنترل هاتلینگ T^2 و برآورد نقطه‌ی تغییر با استفاده از روش MLE مقایسه شد. نتایج نشان داد که تخمین‌گر روش آزمون نسبت درست‌نمایی مطح شده در این مقاله با دقت قابل قبول تری نسبت به روش MLE قادر به شناسایی زمان تغییر و مقدار تغییر است. برای تحقیقات آتی پیشنهاد می‌شود محققین علاقه‌مند به این حوزه، نکات زیر را مد نظر داشته باشند:

- توسعه‌ی روش آزمون نسبت درست‌نمایی در حضور مشاهدات خودهمبسته در پروفایل‌های پواسون؛
- توسعه‌ی روش پیشنهادی برای پایش پروفایل‌های چندجمله‌ی.

جدول ۳. دقت عملکرد تخمین زننده نقطه‌ی تغییر شرفی و همکاران [۱۸] با 10000 مرتبه تکرار شبیه‌سازی $\tau = 50$

$p(\hat{\tau} - \tau \leq \epsilon)$	$p(\hat{\tau} - \tau \leq 0)$	$p(\hat{\tau} - \tau \leq 4)$	$p(\hat{\tau} - \tau \leq 3)$	$p(\hat{\tau} - \tau \leq 2)$	$p(\hat{\tau} - \tau \leq 1)$	$p(\hat{\tau} - \tau \leq 0^{\circ})$	(δ_1, δ_2)	ncp
۰,۹۷	۰,۹۶	۰,۹۵	۰,۹۲	۰,۸۵	۰,۷۷	۰,۶۰	(۰, ۱, ۰, ۱)	۲,۰۸
۱,۰۰	۰,۹۹	۰,۹۸	۰,۹۶	۰,۹۳	۰,۸۸	۰,۷۱	(۰, ۲, ۰, ۲)	۳,۷
۱,۰۰	۰,۹۹	۰,۹۹	۰,۹۸	۰,۹۵	۰,۸۹	۰,۷۳	(۰, ۱, ۰, ۳)	۳,۷۲
۱,۰۰	۰,۹۹	۰,۹۹	۰,۹۸	۰,۹۴	۰,۸۳	۰,۷۹	(۰, ۳, ۰, ۲)	۵,۷۸
۰,۹۹	۰,۹۹	۰,۹۹	۰,۹۸	۰,۹۴	۰,۷۹	۰,۷۹	(۰, ۴, ۰, ۱)	۵,۸
۰,۹۹	۰,۹۸	۰,۹۷	۰,۹۴	۰,۹۴	۰,۸۰	(۰, ۰, ۰, ۵)	۵,۸۵	
۱,۰۰	۰,۹۹	۰,۹۹	۰,۹۷	۰,۹۷	۰,۸۷	(۰, ۳, ۰, ۳)	۸,۳۲	
	۱,۰۰	۰,۹۹	۰,۹۸	۰,۹۸	۰,۸۷	(۰, ۲, ۰, ۴)	۸,۳۴	
	۱,۰۰	۰,۹۹	۰,۹۸	۰,۹۸	۰,۹۱	(۰, ۳۵, ۰, ۳۵)	۱۱,۳۳	
		۰,۹۹	۰,۹۹	۰,۹۹	۰,۹۴	(۰, ۴, ۰, ۴)	۱۴,۸	
		۰,۹۹	۰,۹۹	۰,۹۴	۰,۹۴	(۰, ۳, ۰, ۵)	۱۴,۸۱	
		۰,۹۹	۰,۹۹	۰,۹۵	۰,۹۵	(۰, ۵, ۰, ۵)	۲۳,۱۳	
		۰,۹۹	۰,۹۷	۰,۹۷	۰,۹۷	(۱, ۰)	۲۳,۳۸	
		۰,۹۹	۰,۹۶	۰,۹۶	۰,۹۶	(۰, ۱)	۲۳,۳۸	
		۰,۹۹	۰,۹۷	۰,۹۷	۰,۹۷	(۰, ۶, ۰, ۶)	۲۳,۳۱	

جدول ۴. دقت عملکرد تخمین زننده نقطه‌ی تغییر روش LRT پیشنهادی با 10000 مرتبه تکرار شبیه‌سازی $\tau = 50$

$p(\hat{\tau} - \tau \leq \epsilon)$	$p(\hat{\tau} - \tau \leq 0)$	$p(\hat{\tau} - \tau \leq 4)$	$p(\hat{\tau} - \tau \leq 3)$	$p(\hat{\tau} - \tau \leq 2)$	$p(\hat{\tau} - \tau \leq 1)$	$p(\hat{\tau} - \tau \leq 0^{\circ})$	(δ_1, δ_2)	ncp
۰,۹۷	۰,۹۶	۰,۹۵	۰,۹۳	۰,۸۹	۰,۸۰	۰,۶۱	(۰, ۱, ۰, ۱)	۲,۰۸
۰,۹۹	۰,۹۹	۰,۹۹	۰,۹۸	۰,۹۷	۰,۹۶	۰,۹۰	(۰, ۲, ۰, ۲)	۳,۷
۰,۹۹	۰,۹۹	۰,۹۹	۰,۹۹	۰,۹۹	۰,۹۸	۰,۹۵	(۰, ۱, ۰, ۳)	۳,۷۲
۰,۹۹	۰,۹۹	۰,۹۸	۰,۹۸	۰,۹۸	۰,۹۷	۰,۹۳	(۰, ۳, ۰, ۲)	۵,۷۸
۰,۹۸	۰,۹۸	۰,۹۸	۰,۹۷	۰,۹۵	۰,۸۶	۰,۷۹	(۰, ۴, ۰, ۱)	۵,۸
۱,۰۰	۱,۰۰	۱,۰۰	۱,۰۰	۰,۹۹	۰,۹۹	(۰, ۰, ۰, ۵)	۵,۸۵	
۱,۰۰	۱,۰۰	۱,۰۰	۱,۰۰	۰,۹۹	۰,۹۸	(۰, ۳, ۰, ۳)	۸,۳۲	
	۱,۰۰	۱,۰۰	۱,۰۰	۱,۰۰	۰,۹۹	(۰, ۲, ۰, ۴)	۸,۳۴	
	۱,۰۰	۰,۹۹	۰,۹۹	۰,۹۹	۰,۹۹	(۰, ۳۵, ۰, ۳۵)	۱۱,۳۳	
		۱,۰۰	۰,۹۹	۰,۹۹	۰,۹۹	(۰, ۴, ۰, ۴)	۱۴,۸	
		۱,۰۰	۰,۹۹	۰,۹۹	۰,۹۹	(۰, ۳, ۰, ۵)	۱۴,۸۱	
		۱,۰۰	۰,۹۹	۰,۹۹	۰,۹۹	(۰, ۵, ۰, ۵)	۲۳,۱۳	
		۰,۹۹	۰,۹۸	۰,۹۸	۰,۹۶	(۱, ۰)	۲۳,۳۸	
		۱,۰۰	۰,۹۹	۰,۹۹	۰,۹۹	(۰, ۱)	۲۳,۳۸	
		۱,۰۰	۰,۹۹	۰,۹۹	۰,۹۹	(۰, ۶, ۰, ۶)	۲۳,۳۱	

پانوشت‌ها

منابع (References)

- generalized linear models
- likelihood ratio test
- exponentially weighted moving average control chart
- cumulative sum control chart
- maximum likelihood estimation
- average run length
- Kang, L. and Albin, S.L. "Online monitoring when the process yields a linear profile", *Journal of Quality Technology*, **32**, pp. 418-426 (2000).
- Mahmoud, M.A. and Woodall, W.H. "Phase I analysis of linear profiles with calibration applications", *Technometrics*, **46**, pp. 380-391 (2004).
- Mestek, O., Pavlik, J. and Suchnek, M. "Multivariate control charts: Control charts for calibration curves", *Fresenius' Journal of Analytical Chemistry*, **350**, pp. 344-351 (1994).

4. Amiri, A., Jensen, W.A. and Kazemzadeh, R.B. "A case study on monitoring polynomial profiles in the automotive industry", *Quality and Reliability Engineering International*, **26**, pp. 509-520 (2010).
5. Kim, K., Mahmoud, M.A. and Woodall, W.H. "On the monitoring of linear profiles", *Journal of Quality Technology*, **35**, pp. 317-328 (2003).
6. Mahmoud, M.A., Parker, P.A., Woodall, W.H. and Hawkins, D.M. "A change point method for linear profile data", *Quality and Reliability Engineering International*, **23**, pp. 247-268 (2007).
7. Zou, C., Zhang, Y. and Wang, Z. "Control chart based on change point model for monitoring linear profiles", *IIE Transactions*, **38**, pp. 1093-1103 (2006).
8. Saghaei, A., Mehrjoo, M. and Amiri, A. "A CUSUM-based method for monitoring simple linear profiles", *The International Journal of Advanced Manufacturing Technology*, **45**, pp. 1252-1260 (2009).
9. Zhang, J., Li, Z. and Wang, Z. "Control chart based on likelihood ratio for monitoring linear profiles", *Computational Statistics and Data Analysis*, **53**, pp. 1440-1448 (2009).
10. Yeh, B., Huwang, L. and Li, Y.M. "Profile monitoring for a binary response", *IIE Transactions*, **41**, pp. 931-941 (2009).
11. Shang, Y., Tsung, F. and Zou, C. "Phase II profile monitoring with binary data and random predictors", *Journal of Quality Technology*, **43**, pp. 196-208 (2011).
12. Pignatiello, J.J. and Samuel, T.R. "Identifying the time of a step change in a Poisson rate parameter", *Quality Engineering*, **10**, pp. 673-681 (1998).
13. Pignatiello, J.J. and Samuel, T.R. "Estimation of the change point of a normal process mean in SPC applications", *Quality Technology*, **33**, pp. 82-95 (2001).
14. Perry, M.B. and Pignatiello, J.J. "Estimation of the change point of a Poisson rate parameter with a linear trend disturbance", *Quality and Reliability Engineering International*, **22**, pp. 371-384 (2005).
15. Perry, M.B. and Pignatiello, J.J. "Estimation of the change point of a normal process mean with a linear trend disturbance", *Quality Technology and Quantitative Management*, **3**, pp. 101-115 (2006).
16. Kazemzadeh, R.B., Noorossana, R. and Amiri, A. "Phase I monitoring of polynomial profiles", *Communications in Statistics Theory and Methods*, **37**, pp. 1671-1686 (2008).
17. Sharafi, A., Aminnayeri, M. and Amiri, A. "Identifying the time of step change in binary profiles", *The International Journal of Advanced Manufacturing Technology*, **63**, pp. 209-214 (2013).
18. Sharafi, A., Aminnayeri, M. and Amiri, A. "An MLE approach for estimating the time of step changes in Poisson regression profiles", *Scientia Iranica*, **20**(3), pp. 855-860, (2013).
19. Myers, R.H., Montgomery, D.C. and Vining, G.G., *Generalized Linear Models*, John Wiley & Sons, Inc. New York. USA. (2002).
20. Albert, A. and Anderson, J.A. "On the existence of maximum likelihood estimates in logistic regression models", *Biometrika*, **71**, pp. 1-10 (1984).
21. McCullagh, P. and Nelder, J.A., *Generalized Linear Models*, 1st Edn., Chapman & Hall, London, UK (1989)